

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการ
บริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
บ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง อำเภอดอนตาล
จังหวัดมุกดาหาร

10

PARTICIPATORY ACTION RESEARCH ON ADMINISTRATION MANAGEMENT OF SCHOOL
BUILDING AND ENVIRONMENT OF BAN NASANO THE SCHOOL DEVELOPMENT CENTER
UNDER THE OFFICE OF NA SAMENG SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
DON TAN, MUKDAHAN

สุมาลี คนไว ผู้วิจัย*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไซยา ภาวะบุตร**

ภักดิ์รักษ์ พลดี***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยมีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม 2) หาแนวทางการดำเนินการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และ 3) ติดตามและประเมินผลการดำเนินการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือขั้นการวางแผน ขั้นการปฏิบัติการ ขั้นการสังเกตการณ์และขั้นการสะท้อนกลับ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 9 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ของเนื้อหาและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ดังนี้

1.1 สภาพการดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน มีสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ขาดห้องปฏิบัติการที่จำเป็น อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ

1.2 ปัญหาการพัฒนาการดำเนินงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ชุมชนและผู้ปกครองยังขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเสริมสร้างการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งบประมาณในการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมไม่เพียงพอและขาดบุคลากรที่คอยกำกับให้คำแนะนำช่วยเหลือในการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

2. แนวทางการดำเนินการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบและการมอบหมายงานและการนิเทศ

3. ผลการดำเนินการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน พบว่า

3.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ผู้ร่วมวิจัย มีความสนใจ ความกระตือรือร้น ตั้งใจรับฟัง และเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน ครูเกิดความรู้ความเข้าใจ และได้รู้แนวทางในการดำเนินการจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

3.2 การศึกษาดูงาน พบว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัยเห็นตัวอย่างและเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ร่วมวิจัยได้รับความรู้ เกิดทักษะและมีแนวทางในการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.3 การมอบหมายงานและการนิเทศ

ผลการดำเนินงานในรอบที่ 1 พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะการดำเนินการจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

ผลการดำเนินงานในรอบที่ 2 หลังจากได้ดำเนินการนิเทศตามแผนการนิเทศ และเพิ่มการให้ความรู้ในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยสามารถดำเนินงานพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น ผลการประเมินเป็นที่น่าพอใจของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเพิ่มขึ้น

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to investigate the current states and problems of management of the school physical plants and environment, 2) to find out guidelines for management of the school buildings and environment, and 3) to follow up and evaluate the management of the school physical plants and environment. This research employed two spirals of a four- stage participatory action research comprising of planning, action, observation, and reflection. The target group consisted of the researcher and 9 co-researchers and 17 informants. The instruments used were a form of observation, a set of questionnaires and a form of interview. Quantitative data were analyzed through mean, percentage, and standard deviation. Qualitative data were analyzed in forms of content classification and presented in forms of descriptive analysis.

The findings of this study were as follows :

1. The effects of the study of the current states on the management of the school buildings and environment of Ban Na Sano Child Development Center under Tambon Na Sameng Administration Organization, Don Tan, Mukdahan revealed that:

1.1 The states of development management of the school buildings and environment of the Center showed that the environment was not conducive. The Center faced a lack of essential laboratories, equipment and teaching materials.

1.2 The problems concerning the management of the school buildings and environment revealed that the child caregivers lacked knowledge in the management of the school buildings and the environment. In addition, the communities and parents/guardians faced a lack of involvement in the development and promotion of the management of the school physical plants and environment. The shortage of budget to manage the school buildings and environment along with personnel in charge to oversee and to give advice and assistance in managing the school physical plants and environment.

2. The guidelines to manage the school buildings and environment included workshops, study tours of model child development centers, job assignment and supervision.

3. The effects of the management of the school buildings and environment indicated that

3.1 In case of the workshops, it was found that the participants obtained interests, enthusiasm, attention and attendance simultaneously.

3.2. In terms of the study tours, it was determined that the co-researchers got a good example to follow suit and gained more knowledge and understanding concerning the management of the school buildings and environment. In addition, the participants gained knowledge, skills and guidance in the management of the school buildings and environment more clearly.

3.3 In case of job assignment and supervision, the effects of the first spiral revealed that deep understanding and skills of the management of the school buildings and the environment were obtained. The maintenance of the school physical plants was under the evaluation criteria.

The performance in the second spiral indicated that after the supervision operation following the supervision plan showed that there was an increase in the knowledge of the maintenance of the school buildings and the environment. As a result, the participants were able to develop better facilities and environment. The co-researchers were satisfied with the effects of the research evaluation. The mean scores increased.

ภูมิหลัง

การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ทั้งในเชิงความคิด ความเชื่อและการปฏิบัติ เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และมีผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เก่ง ดี มีความสุข ดังนั้น การดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้จึงเป็นภารกิจที่สำคัญและยิ่งใหญ่ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน ทุกหน่วยงาน องค์กรจะต้องร่วมคิดร่วมทำและร่วมตัดสินใจ รวมพลังผลักดันให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมจริงจังและต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเริ่มที่ห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน ซึ่งคณะครูผู้บริหารโรงเรียน ศึกษาพิเศษและบุคลากรทางการศึกษาต้องรวมพลังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมการเรียนรู้ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้หลากหลายและความฉลาดในเชิงพหุปัญญา ซึ่งแตกต่างกัน ก้าวสู่ความเป็นบุคลากรแกนนำ เพื่อพัฒนาเครือข่าย ช่วยครูให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 24 (5) และมาตรา 24 (6) ได้ระบุว่า แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้ การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอน และผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและวิทยาการประเภทต่างๆ และสถานศึกษาควรจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

แนวคิดที่ว่า การศึกษาเป็นเรื่องของทุกๆ คน ในชุมชนและสังคม สถานศึกษาจะต้องเป็นของชุมชนอย่างแท้จริงจะต้องเริ่มต้นที่ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้และความรอบรู้ ตลอดจนให้ชุมชนสนับสนุนการศึกษา โดยการพัฒนสถานศึกษาให้มีบรรยากาศเสมือนหนึ่งเป็นส่วนสาธารณะของชุมชน มีความร่มรื่น มีแหล่งน้ำ มีไม้ดอก ไม้ประดับ ทั้งสะอาด และไร้ฝุ่นไร้มลภาวะ ซึ่งประชาชน ผู้ปกครอง บิดามารดา สามารถเข้ามาใช้ประโยชน์มีการร่วมมือและดูแลรักษาร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้เด็กเรียนอย่างมีความสุขให้มีแหล่งเรียนรู้เพียงพอ อุปกรณ์ทันสมัยมีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน ทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาศักยภาพ อีกทั้งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 25 ได้กล่าวว่า รัฐจะต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ สวนสาธารณะ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสวนสัตว์ หอศิลป์ ศูนย์การกีฬานันทนาการ ตลอดจนแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาการปฏิบัติงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน หากปฏิบัติกันอย่างมีเป้าหมาย และเป็นไปตามหลักการอย่างแท้จริงจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลต่องานอื่นๆ ให้บรรลุเป้าหมายเป็นอย่างดี ปัญหาในเรื่องอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เช่น บริเวณโรงเรียนเป็นหลุมเป็นบ่อ น้ำท่วมขังในฤดูฝน อาคารเรียนบางหลังทรุดโทรม บริเวณโรงเรียนไม่สะอาด นักเรียนทิ้งขยะไม่เป็นที่ ขาดสวนหย่อม ไม้ดอกไม้ประดับ หรือที่พักผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬาไม่เพียงพอและเหมาะสมกับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ ป้ายประชาสัมพันธ์ไม่เพียงพอ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการปฏิบัติงานอย่างไม่เป็นระบบ และขาดวิธีการที่เหมาะสม ขาดความเอาใจใส่รับผิดชอบของบุคลากรในงานอาคารสถานที่ (ชัชวาล จันทรศรี. 2547 : 108-109)

การพัฒนาการดำเนินงานอาคารสถานที่ให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของธรรมชาติมากที่สุดนั้น โรงเรียนจะต้องมีการปรับปรุงพัฒนาสภาพการปฏิบัติงานด้านอาคารสถานที่ในรูปแบบต่างๆ คือ การบริการจัดการงานอาคารสถานที่ การส่งเสริมให้บุคลากรครูสามารถปฏิบัติงานตามกรอบงานได้ถูกต้อง มีความรับผิดชอบในหน้าที่ จะทำให้การบริหารงานอาคารสถานที่มีความคล่องตัว ทำให้ลดปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านอื่นๆ ลง การดำเนินการพัฒนาการปฏิบัติงานอาคารสถานที่เป็นการกิจหลักที่ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรครูจะต้องให้ความสำคัญในการวางแผนจัดการ ควบคุมกำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ให้มีประสิทธิภาพ (ไพบุลย์ ระหา. 2546 : 81-82)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานที่อบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กเล็ก ดังนั้น ในการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารสถานที่ และจัดภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคาร ต้องคำนึงถึงความมั่นคง แข็งแรง ถูกสุขลักษณะ มีความเหมาะสมและปลอดภัยแก่เด็กเล็ก ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจไว้วางใจ การก่อสร้างและพัฒนาอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กเล็ก โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ อันจะส่งผลต่อสุขภาพโดยตรงในการป้องกันการแพร่กระจายของโรค

สามารถลดความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุส่งเสริมความปลอดภัยให้กับเด็กและฝึกสุขนิสัยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ (มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2553 : 21)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร เดิมอาศัยอาคารชั่วคราวโรงเรียนบ้านนาสะโนเป็นที่เลี้ยงเด็กเพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง สถานที่รับเด็กมาเลี้ยงดูไม่ได้เน้นในเรื่องการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมยังไม่ได้พัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐาน ในเรื่องการบริหารจัดการในทุกด้านก็ปฏิบัติตามนโยบายที่เน้นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง ครุยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ชุมชน และผู้ปกครอง ขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมในการบริหารจัดการ และในปัจจุบันสภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ตามความคาดหวังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ขาดห้องปฏิบัติการที่จำเป็น อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอในการพัฒนางาน อาคารไม่ได้มาตรฐาน พื้นที่ใช้สอยมีจำนวนจำกัด แต่ปัญหาที่ผู้วิจัยเห็นว่าจะต้องให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างเร่งด่วน คือสภาพแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการของเด็ก สภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ พื้นที่ใช้สอยในห้องนอน ห้องครัว ห้องรับประทานอาหาร พื้นที่ใช้สอยทำความสะอาดตัวเด็ก ห้องส้วม ห้องพักเด็กป่วย พื้นที่ใช้สอยในการเล่นอุปกรณ์สนามต่างๆ และสภาพแวดล้อมภายนอกได้แก่ อาคารสถานที่ รั้ว ทางเข้าออก ประตูหน้าต่าง พื้นสนามกลางแจ้ง การจัดสวนไม้ดอกไม้ประดับและมาตรฐานการรักษาความปลอดภัย

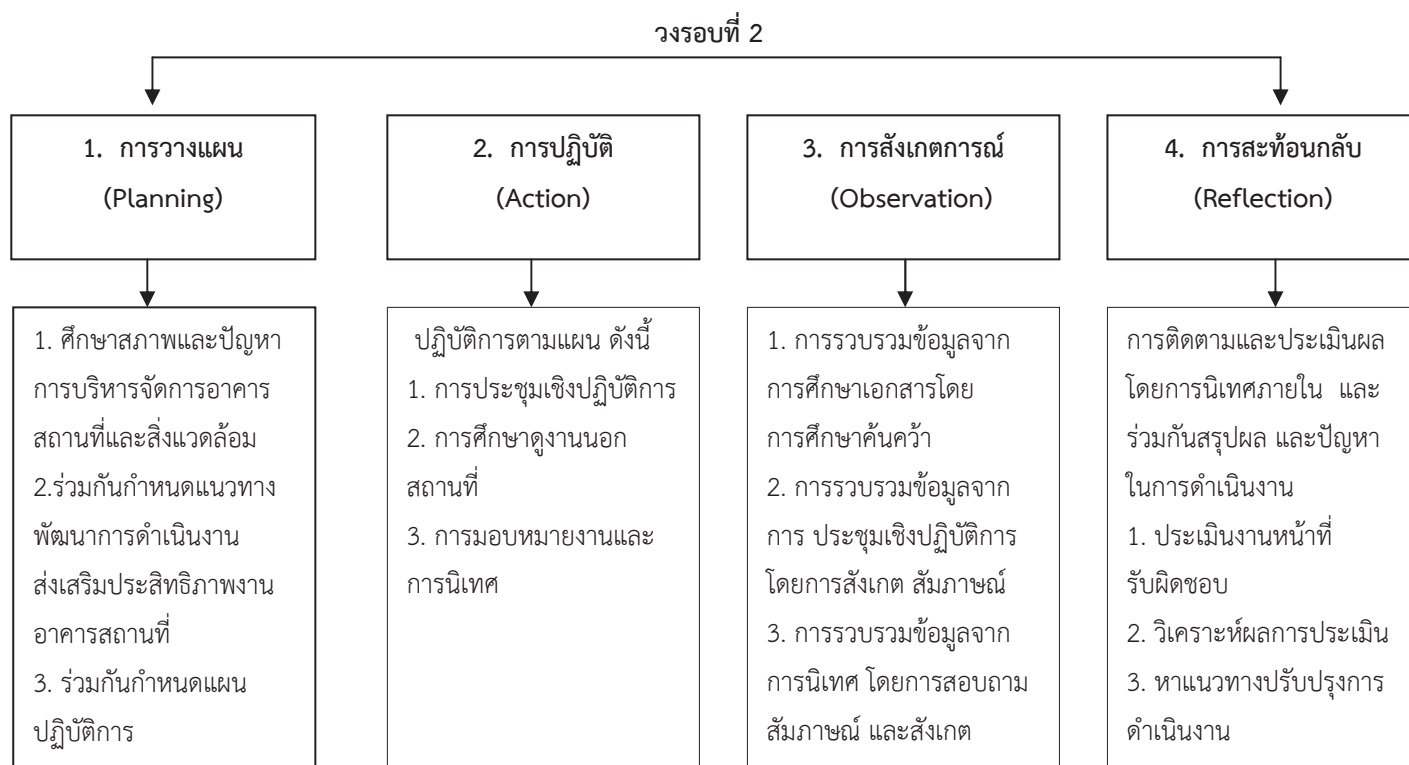
ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร จึงสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน และเผยแพร่สู่การพัฒนาทางด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในระดับอำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร เพื่อที่จะนำไปใช้ให้มีความพร้อมสมบูรณ์และเหมาะสมต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อหาแนวทางการดำเนินการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร
3. เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย แนวทางเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นการวางแผน (Planning)

1.1 ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง ให้กับกลุ่มเป้าหมายทุกคนได้รับทราบ

1.2 สัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และร่วมกันศึกษาวิเคราะห์สภาพ ปัญหา ในการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

1.3 กำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1.3.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “แนวทางการปฏิบัติงานด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์”

1.3.2 การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบการพัฒนาด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

1.3.3 การมอบหมายงานและการนิเทศการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

1.3.4 การติดตามและประเมินผลโดยการนิเทศภายในและร่วมกันสรุปผลปัญหาในการดำเนินงาน

1.4 จัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan)

กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมกันกำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

2. ขั้นปฏิบัติการ (Action)

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ดังนี้

2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย เข้าประชุมเชิงปฏิบัติการโดยได้เชิญวิทยากร ได้แก่ นายทวิช ประทุมถิ่น ตำแหน่งนายช่างโยธา สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นวิทยากรบรรยาย ให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม พร้อมฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ในวันที่ 20 ตุลาคม 2554 ทั้งนี้ เพื่อให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยที่เข้าประชุมได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

2.2 การศึกษาดูงาน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย เดินทางไปศึกษาดูงานที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบด้านการจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม คือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดคำสายทอง สังกัดเทศบาลเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ในวันที่ 21 ตุลาคม 2554 เพื่อให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยเห็นตัวอย่างและเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

2.3 การมอบหมายงานและการนิเทศ โดยมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้กับผู้ร่วมวิจัย และดำเนินการนิเทศ เพื่อกำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ในระหว่างวันที่ 24 ธันวาคม 2554 - 30 เมษายน 2555

3. ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation)

3.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ เก็บข้อมูลโดยการสังเกตความสนใจ ในการเข้ารับการประชุมและขณะร่วมปฏิบัติการสัมภาษณ์ และการสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

3.3 การศึกษาดูงาน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัย เกี่ยวกับความรู้สึกเมื่อได้เห็นตัวอย่างเกี่ยวกับการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

3.4 การมอบหมายงานและการนิเทศ เก็บข้อมูลโดย การสังเกต สัมภาษณ์และบันทึกผลการนิเทศงานที่มอบหมายให้ปฏิบัติ

4. การสะท้อนกลับ (Reflection)

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ประชุมระดมสมอง เพื่อสรุปผลการดำเนินงานเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 9 คน ประกอบด้วย

1.1.1 ผู้วิจัย จำนวน 1 คน

1.1.2 ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 8 คน

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย จำนวน 17 คน ประกอบด้วย

1.2.1 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน จากคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม็ง

1.2.2 ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 6 คน ได้มาโดยการพิจารณาคัดเลือกจากผู้ปกครองนักเรียน ช่วงอายุ 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี ทั้งหมด 30 คน

1.2.3 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน คือนักวิชาการศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม้ง

1.2.4 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน พิจารณาจากคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม้ง

1.2.5 ผู้แทนชุมชน จำนวน 5 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ผู้นำชุมชนในเขตบริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน

1.2.6 วิทยากร จำนวน 1 คน ซึ่งมีความสามารถด้านการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมและมีความชำนาญในการตกแต่งอาคารสถานที่และจัดสวนหย่อม

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ชุด ได้แก่

1.1 ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์สภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม้ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร

1.2 ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์การประชุมเชิงปฏิบัติการและการศึกษาดูงาน

1.3 ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้นำชุมชน

2. แบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด ได้แก่

2.1 ชุดที่ 1 แบบสอบถามสภาพและปัญหาการดำเนินการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

2.2 ชุดที่ 2 แบบสอบถามการนิเทศการดำเนินงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

3. แบบสังเกต จำนวน 1 ชุด ได้แก่ แบบสังเกตการดำเนินงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

4. แบบนิเทศภายใน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาสะเม้ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร พบว่า

1.1 สภาพการดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน พบว่า มีสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย ขาดห้องปฏิบัติการที่จำเป็น อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ

1.2 ปัญหาการพัฒนาการดำเนินงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน พบว่า ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการงานอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม ชุมชนและผู้ปกครองยังขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมในการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมและขาดบุคลากรที่คอยกำกับให้คำแนะนำช่วยเหลือในการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

2. แนวทางการดำเนินการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านนาสะโน ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบและการมอบหมายงานและการนิเทศ

3. ผลการดำเนินการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านนาสะโน พบว่า

3.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ผู้ร่วมวิจัย มีความสนใจ ความกระตือรือร้น ตั้งใจรับฟัง และเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน ครูเกิดความรู้ความเข้าใจ และได้รู้แนวทางในการดำเนินการจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม

3.2 การศึกษาดูงาน พบว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัยเห็นตัวอย่างและเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ร่วมวิจัยได้รับความรู้ เกิดทักษะและมีแนวทางในการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.3 การมอบหมายงานและการนิเทศ

ผลการดำเนินงานในรอบที่ 1 พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจและเกิดทักษะการดำเนินการจัดการอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

ผลการดำเนินงานในรอบที่ 2 หลังจากได้ดำเนินการนิเทศตามแผนการนิเทศ และเพิ่มการให้ความรู้ในด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยสามารถดำเนินงานพัฒนาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น ผลการประเมินเป็นที่น่าพอใจของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรดำเนินการวิจัยเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เหมาะที่จะนำไปพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อประยุกต์ใช้ในกิจกรรมต่างๆอย่างเป็นรูปธรรม
2. ควรดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านอื่นๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน. การบริหารงานอาคารสถานที่การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2545.
- ชัชวาลย์ จันทรศรี. การพัฒนาการปฏิบัติงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน : โรงเรียนบ้านโปนครก อำเภอนาทม จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- ทวิศักดิ์ ไชยมาโย. รายงานการวิจัยกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร, 2552.
- ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2539.
- ไพบูลย์ ระหา. หลักการวางแผนงานอาคารสถานที่ ภาควิชาบริหารการศึกษาศึกษาศาสตร์. อุบลราชธานี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2546.
- ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรม. คู่มือแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กองร้อยอาสา รักษาดินแดน, 2546.
- _____. คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กองร้อยอาสา รักษาดินแดน, 2547.
- สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553